

České dějiny
středověku

Způsob zakončení

- Ústní zkouška – 2 otázky + debata o literatuře
- **Seznam přečtené literatury – 3 monografie (viz seznam), 5 odborných studií**
- Aktivní účast (2 povolené absence)

Počátek čs. středověku

Periodizace čs. středověku

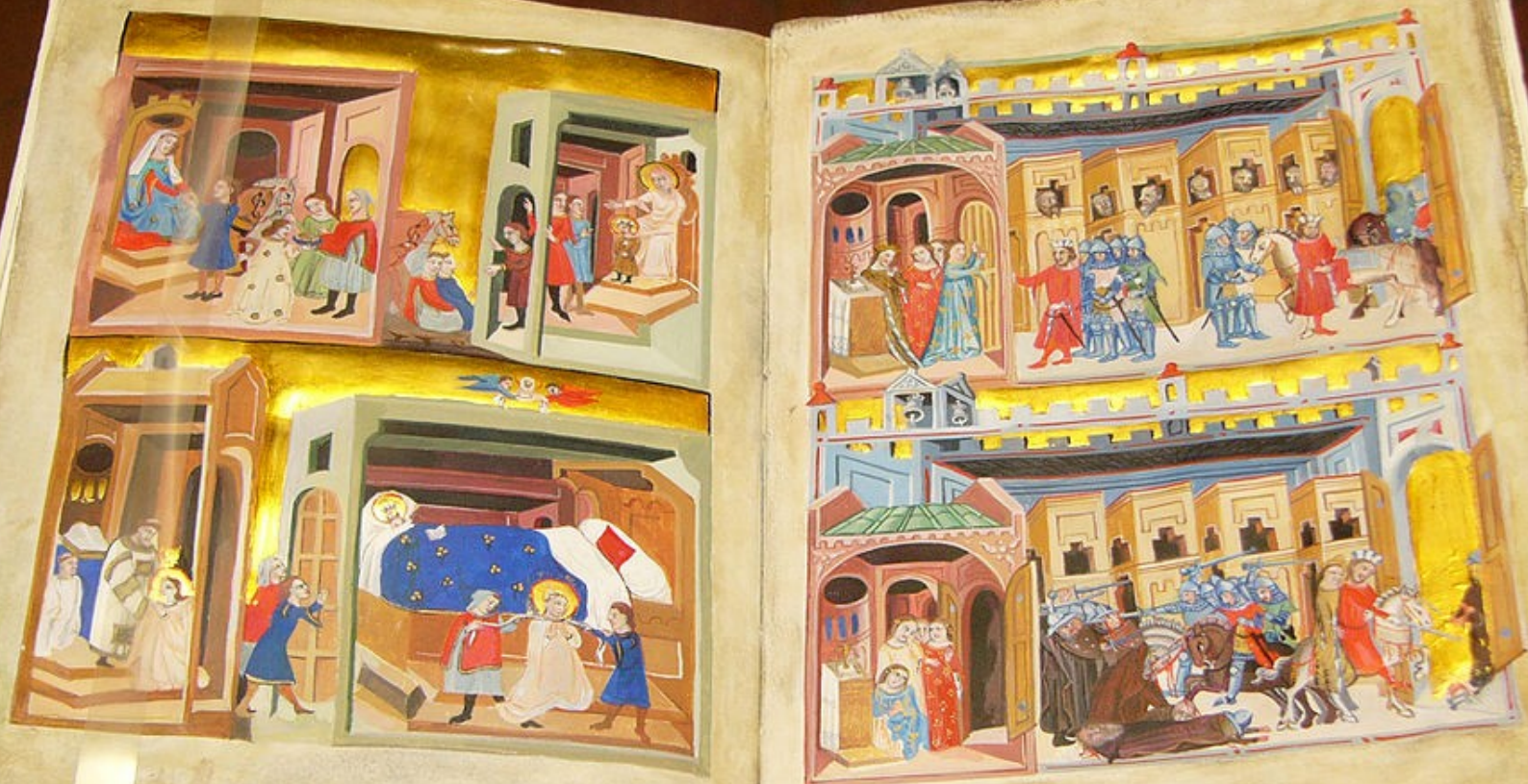
- Do 11. století raný středověk
- 12. – 14. století vrcholný středověk
- Přelom 14./15. století pozdní středověk

Konec čs. středověku

Narativní a hagiografické prameny českého středověku

Literatura

- Nechutová, J.: Latinská literatura českého středověku do r. 1400. Praha 2000.
- Třeštík, D.: Kosmas. Praha 1966.
- Třeštík, D.: Kosmova kronika. Praha 1968.
- Vaníček, V.: Svatý Václav. Panovník a světec v raném středověku. Praha-Litomyšl 2014.
- Kalhous, D.: České země za prvních Přemyslovců v 10.-12. století. I. díl. Čeleď sv. Václava. Praha 2011.
- Kernbach, A.: Vincenciova a Jarlochova kronika v kontextu svého vzniku. K dějepisectví přemyslovského období. Praha 2010.
- Čornej, P.: Tajemství českých kronik (Cesty ke kořenům husitské tradice). Praha 1987. (Druhé přepracované vydání 2003)
- Spunar, P.: Kultura českého středověku. Praha 1985.

Legendy

Legenda

- = vyprávění o životě světce, podklad pro svatořečení
- Ovlivněny antickou biografií, biblické motivy
- Žánrově podmíněné –
 1. Vita (život)
 2. Acta (činy)
 3. Passio (utrpení)
 4. Translatio (přenesení)
 5. Miraculi (zázraky)

Legendy čs. středověku

- Cyrilometodějské legendy
- Václavské a ludmilské legendy
- Vojtěšské legendy
- Prokopské legendy

Cyrlometodějské legendy

- *Život Konstantinův*
- *Život Metodějův*

- Obě vznikly na Velké Moravě, sepsány staroslověnsky

- *Diffundente sole* – počátek 13. století, napsána tzv. gregoriánským stylem, obhajoba slovanské liturgie

Václavské a ludmilské legendy

- Nejrozsáhlejší hagiografická skupina čs. Středověku
- Často označeny podle incipitu
- *Crescente fide*
- Gumpoldova legenda
- Vavřincova legenda – autor Laurentius z Monte Cassina – *Dominus ac redemptor*
- *Fuit in provincia Bohemorum* – ludmilská
- Život sv. Václava – 1. staroslověnská legenda
- 2. staroslověnská legenda
- *Oriente iam sole, Ut annuncietur, Inclitam et gloriosam festivitatem*
- Kristianova legenda

Kristiánova legenda

- Vita et passio sancti Wenceslai et sancte Ludmile
- Specifická forma – rozsáhlé vyprávění nejenom o sv. Václavovi a sv. Ludmile, ale taky o Velké Moravě
- Dlouhé spory o dataci – část badatelů tvrdila, že pochází z 12. nebo dokonce ze 14. století
- Pravděpodobně pochází z konce 10. století
- Kristián – nejspíše mnich v břevnovském klášteře, snad příbuzný sv. Vojtěcha, snad syn Boleslava I. (Strachkvas)

Vojtěšské legendy

- Psány pouze latinsky, vznikly záhy po smrti sv. Vojtěch (997)
- *Canapariova legenda* (*Vita prior*) - text pravděpodobně vznikl jako podklad ke svatořečení na přání Oty III., přelom 10. a 11. století, autor Jan Canaparius – mnich a později opat kláštera sv. Bonifáce a Alexia v Římě, část autorů považuje za autora papeže Silvestra II.
- *Život sv. Vojtěcha* (*Vita altera*) – autor Bruno z Querfurtu, spolužák sv. Vojtěcha v Magdeburku, kaplan Oty III. – podobně jako Vojtěch i on zemřel mučednickou smrtí (1009)
- *Versus de passione sancti Adalberti* – snad básnické zpracování Canapariovy legendy, vzniklo v Čechách, přelom 11. a 12. století

Prokopské legendy

- Původní legenda mohly být napsána už v 11. století ve staroslověně – nedochovala se
- *Vita Minor* – nejstarší prokopská legenda, 1. pol. 12. st., Sázavský klášter
- *Vita Maior* – 14. století

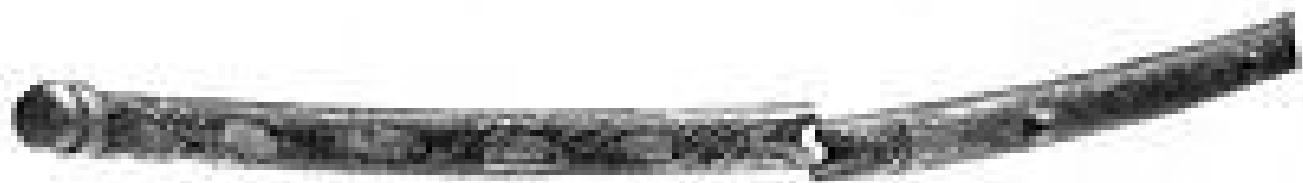
Kosmova Chronica Bohemorum

- zásadní pramen pro dějiny českého středověku
- Kosmas=tvůrce českých dějin i české „státnosti“
- Kosmas – vzdělaný, zcestovalý, kanovník u sv. Víta
- Inspirace Reginonem z Prümü a Salustiem
- úmyslně zamlčoval informace

Helmice sv. Václava

Kosmovi pokračovatelé

- **1. generace** – Kanovník Vyšehradský, mnich Sázavský, Jarloch a Vincenciu
 - rozvíjeli Kosmovu koncepci dědičného panování Přemyslovců
- **2. generace** – Letopisy pražské kapituly, Annales Otacari – Vypravování o příbězích Přemysla Otakara II. a O zlých letech po smrti Přemysla Otakara II.

Zbraslavská kronika (Chronicon Aule Regiae)

Autoři

- Ota Durynský – prvních 51 kapitol
- Petr Žitavský – posunul kroniku na vyšší úroveň – jak stylisticky, tak obsahově

Ruipre pte
fiao moy?
stabeqnes
Lucerendo
morsto pti
ac dno plu
rumi dinge
do dno Jo
ham reno
muntalsten abvan. v. s. f. n. r. e. n. p. e. n. i. s. p.
mus. abbas reuans. h. u. l. e. r. e. g. i. e. o. t. o. n. e. s. e. t.
p. e. t. e. r. e. n. a. q. u. i. e. r. n. o. r. e. S. n. i. d. i. o. s. a. r. m. e. n. a.
m. i. n. i. m. u. d. i. m. o. n. i. e. s. e. r. i. p. t. u. r. u. m. d. e. i. u. m.
i. n. h. a. c. p. e. r. e. g. r. a. n. o. n. e. q. u. e. r. i. t. u. s. o. l. e. r. e. s. t. e.
i. t. e. c. o. n. t. p. e. i. o. n. a. r. i. a. c. o. n. s. i. d. e. n. d. o. S. u. n. t. e. i. u. s.
n. o. m. i. l. l. i. q. u. i. m. i. l. i. t. e. r. a. l. i. i. n. t. e. l. l. i. g. e. n. t. i. a. s. s. e. q.
u. e. r. e. i. t. a. u. t. i. l. l. a. m. c. o. m. p. l. e. t. e. h. a. b. e. a. n. t. e. e. s. t.
i. n. t. e. r. e. l. a. b. o. r. a. n. t. S. u. n. t. e. t. a. l. i. q. u. i. a. n. a.
g. o. g. i. a. s. a. l. l. e. g. o. r. i. a. s. y. m. i. s. t. i. c. a. s. i. n. t. e. l. l. e. c. t.
i. u. s. a. l. i. q. u. i. e. r. o. p. o. l. y. t. o. y. s. s. e. n. s. i. b. u. s. a. f. f. e. c.
t. i. o. s. t. u. d. i. d. i. s. e. i. n. d. i. c. a. u. t. A. l. i. i. n. l. i. p. s. i. s. s. e.
e. t. e. r. o. n. i. a. s. l. e. g. e. n. d. o. e. d. i. f. i. c. a. t. o. r. u. m. s. o. l. a.
a. n. i. m. s. i. b. i. p. a. r. a. u. t. S. i. n. t. h. o. r. s. t. u. d. i. u. m. l. i.
c. e. r. u. o. n. e. q. u. a. l. i. t. e. r. e. n. s. e. c. o. m. m. e. n. d. a. n. d. u. i. n.
o. n. i. u. e. i. u. m. a. n. t. a. q. u. a. l. e. g. e. r. e. p. r. a. m. e. n. s. a. d.
s. i. m. i. l. i. t. u. d. i. n. e. a. r. g. u. m. e. n. t. o. s. e. a. p. i. s. s. e. m. p. i. n.
u. e. n. i. t. p. o. t. e. r. i. t. u. d. e. l. e. g. e. n. s. i. n. t. e. n. s. e. t. e. g.
m. a. o. n. i. s. s. u. s. t. i. p. i. a. r. i. n. c. o. r. r. e. m. e. n. t. u. m. a. l. e. i. s. e. i.
d. e. i. o. n. a. i. n. t. e. m. p. t. u. s. u. e. l. u. d. m. o. r. t. i. s. d. e. l. i. a. a.
r. u. m. p. a. s. s. e. i. n. e. s. q. u. o. q. u. a. s. i. l. i. t. a. c. o. l. l. i. g. e. r.
e. u. i. d. q. l. e. g. i. t. t. o. t. u. m. a. d. d. i. e. t. p. e. n. i. u. d. i. l. e. c.
t. o. n. e. n. i. p. a. m. q. s. i. n. i. p. i. u. s. c. o. n. s. i. d. e. r. a. n. o. n. e. m.
a. p. p. l. i. c. a. t. e. t. r. e. t. o. r. q. u. e. t. I. n. u. n. o. q. u. a. n. t. u. s. a. s. s. e.
r. e. t. p. h. s. q. d. e. f. i. u. i. l. i. s. e. t. s. a. b. u. l. o. s. e. p. s. a. n. t. u. l. e.
n. o. s. i. t. d. i. g. n. u. m. s. t. u. d. i. o. i. n. t. e. n. d. e. t. a. n. t. e. q. u. a.
i. p. s. a. r. e. r. i. t. a. s. s. e. r. i. o. s. a. a. l. i. q. u. a. n. d. o. e. x. a. l. l. i. s. t. o. e.
t. o. t. i. s. s. e. r. m. o. n. i. s. s. i. t. l. e. g. e. n. t. u. s. p. l. u. s. t. o. t. u. m.
d. a. m. e. n. t. i. l. l. u. d. p. o. e. n. n. i. u. D. i. l. o. n. i. s. a. r. r. i. d. e. t.
s. e. r. i. a. p. i. c. t. a. t. o. n. e. S. e. h. o. r. p. e. r. p. e. n. d. o. q. n. o. s. u.
l. i. u. p. u. r. e. t. h. e. o. l. o. g. e. t. a. Q. u. e. r. e. c. a. s. t. i. m. s. e. a. n. d.
a. p. t. u. i. Q. u. e. n. n. u. n. q. s. e. p. a. s. s. i. t. a. d. u. m. s. u.

doctrinam sibi sunt ut ppaeniam et co
noscantur scripturam spon habentur
Porro expedit her epulansibus in mēta
domini hui saluce nūquo sunt omnes hie
sunt sapientie et scientie ut epulans id est
scientiar diuitias habeantur ut dnu deu
hēnu fastiditū de hō quis uelatur. Ex
pedit et hoc eant hominum et aduag
bus ut solido sibus qūq; lacto potu mul
cantur. Etiam et vni eideinq; homin p
cere cupient qūalib; expeditū mē eant ut
secundū diuinitatem qm lato nā uerū. A
litur eū ante cōfessionem corpis et post
aera spiritalis epulas dīspōntur grū
tis mentis. S. o. l. i. t. a. g. h. o. m. i. n. u. m. q. u. i. l. i. b. e. r. i.
c. i. o. s. t. i. s. t. u. d. i. u. m. s. u. u. s. t. e. m. d. i. u. m. c. o. n. s. i. d.
e. n. s. t. e. m. p. o. r. i. s. a. l. t. i. a. r. e. n. e. n. i. c. a. d. i. s. t. i. b. u. t. a.
i. n. t. e. a. d. h. i. l. i. t. a. n. i. c. a. d. u. m. h. i. c. a. n. t. e. a. l. l. e. g.
s. i. o. n. a. u. a. u. l. l. e. r. a. t. a. d. e. r. e. m. p. l. a. P. a. t. f. u. e. r. e. n.
d. e. s. u. e. s. i. t. o. a. d. u. l. a. c. i. o. n. i. s. l. o. q. u. e. n. d. o. t. a. l. e. n.
a. l. t. i. a. c. o. n. e. m. r. a. n. o. n. a. b. i. l. e. m. e. x. p. e. n. i. t. o. d. i.
d. i. n. o. s. h. a. b. e. r. e. u. i. d. i. q. u. o. a. e. n. s. i. t. a. g. a. p. u. t.
n. o. s. s. u. s. i. n. l. i. b. s. o. r. t. h. o. d. o. r. u. p. a. r. t. u. m. t. p. e.
c. o. n. g. r. u. u. o. s. l. e. g. e. e. t. m. h. o. r. a. l. i. a. g. r. e. g. o.
v. i. s. i. t. u. s. J. o. b. e. r. n. i. g. r. o. p. l. e. g. e. r. e. m. q. u. a. d. u. m.
d. u. m. u. o. s. s. e. r. e. n. s. e. r. p. o. r. t. a. n. o. n. e. a. m. i. c. i. b. i. l.
i. n. d. u. e. n. i. t. s. Q. u. o. d. u. r. i. t. a. s. q. i. s. e. m. e. l. t. o. t. a. m. e.
a. n. i. q. u. i. s. i. t. e. r. o. p. t. u. m. l. e. b. e. q. u. e. n. d. o. e. d. i.
f. i. c. a. t. u. m. e. x. e. m. p. l. o. r. q. u. e. d. e. m. i. s. t. a. n. o. n. e. s. e. i. m. o.
n. a. s. t. a. r. e. t. e. t. o. s. i. o. r. i. n. u. a. l. i. s. t. e. r. t. i. m. o. n. a. s. t. e.
r. i. o. d. e. h. i. c. t. o. r. u. m. a. d. u. m. l. i. t. a. t. e. m. l. e. g. e. n. t. u. s.
c. o. m. p. l. a. s. t. i. s. S. i. c. a. n. t. u. d. e. r. e. f. e. c. i. s. s. i. c. e. i. t. d. i. s.
i. n. m. o. n. e. n. t. i. s. s. i. c. a. n. i. q. u. i. a. l. i. t. a. t. i. n. a. d. a. m. p. e. r. t. a.
a. n. t. u. l. a. c. i. s. s. i. c. e. a. n. i. m. u. o. y. s. e. n. i. c. i. n. m. o. u.
t. e. s. y. n. a. n. i. c. e. m. i. l. i. t. a. b. a. n. t. o. s. e. d. e. r. i. s. n. i. c. i. n.
h. o. s. t. i. o. t. h. a. b. i. a. n. t. i. p. r. a. n. e. n. s. s. i. c. s. i. c. i. n. f. a. l. a.
r. a. t. o. l. p. a. s. s. i. u. o. r. d. i. n. a. t. i. s. g. r. a. d. i. b. u. s. l. a. s. o. n.
t. i. s. L. a. r. i. t. a. s. q. u. a. n. t. u. h. a. b. i. t. e. t. n. i. c. e. s. o. l. a. s. t. a. e.
n. e. l. i. a. a. d. a. l. i. o. s. s. e. d. i. s. t. i. n. d. i. t. L. o. m. e. n. t. u. s. q.
p. o. t. e. s. t. u. t. a. d. i. m. i. n. u. t. i. t. a. s. t. u. d. i. a. s. e. c. o. n. s. i. d. e. r. a. t.
D. o. m. i. n. e. m. e. n. i. c. e. r. u. n. t. a. s. n. i. c. e. a. n. t. e. a.

Kronika tzv. Dalimila

- Neznáme autora, byla připsána Dalimilovi Meziříckému – je to omyl
- Český psaná, veršovaná.
- Přeložena do němčiny i latiny

Kroniky doby Karla IV.

- Kronika Přibíka Pulkavy z Radenína
- Beneš Krabice kronika Pražského kostela
- Neplachova kronika
- Kronika Františka Pražského
- Kronika Jana Marignoly
- Vita Caroli

Kronika Přibíka Pulkavy z Radenína

- Na objednávku Karla IV. měl vytvořit novou českou kroniku, která by legitimizovala vládu Lucemburků
- Karel IV. se přímo podílel na jejím vzniku
- Dovedena do r. 1330
- Translatio regni
- Obsahuje také Karlovo zpracování legendy o sv. Václovovi – *Crescente religione cristiana*

Tato Kronyka gest od počatku Ceste

Zemie v omsech kmjzectech v kralych gestu
 gsu zpravovali svym gasy. A tak pak k prikazani slaw
 neho Karla Czwrtého kamského Czesane zemsech
 Kronyke vsech Klasteruow kcercto s hledany mohli
 byti skze pribnka. Syna dlugoyowa s Tradem na
 Mistra Skolmjsko od Swateho Bilgij učeného pulkra
 wa w Cesty iazyk z Latmského iakz naylepe mohli byti
 gest přelozena. V gest znamenati ze vsecky wiecy
 baasnjwee gsu a nepravwee opustieny a qoz pravého
 a gystého g^t položeno. Neb ty vsecky wiecy drjwe ze
 qience. Czesanz s weliku plynostj w Latmsku welmi
 krasnu uerz s hromazditi g^t kral. Swce zemie qiny. Ma
 zmedieti neptage se na nowiny qmnych zemj wselike
 rakych neb dwwuow metterych. Potom pak to wainis
 kerdz sem v tam po Nowine. Ale mudrj tak prawj
 Atoz rad swce wridieti zdawi. Aby w swce zemi ptal se
 na Nowiny. Netbaze wlaske kuziny. Ale gij netstiel
 liby dobrim sluti. Ten ktoz chze přes morze pluti. Ne
 thtielliby tam w daleke wlasti. Wnichz mmozy býwa
 gij wstrasti. V beru nassie obyqege. Omch tato Kro
 nyka neprege. Nebo iakz koli Starj pam tam nebyli
 poznani. Wssak slula qtna družina. Wgmnych zemjch
 omch nowina. Prochodila w tee drahee slowutnosti.

Beneš Krabice kronika Pražského kostela

- Pověřen Karlem IV., aby sepsal kroniku
- 1283 – 1374
- Vychází hodně ze Zbraslavské kroniky a také z kroniky Františka Pražského

Jan Marignola

- Italský minorita, jako papežský legát navštívil Peking
- Na příkaz Karla IV. měl vytvořit světovou kroniku se zdůrazněním role českého státu
- Nedokázal kroniku dovést ani do doby Karla IV., neznal ani české reálie, ani jazyk
- Zachytil v ní své dojmy z cest do Číny, Indie, Arábie apod.

Vita Caroli

- Vlastní životopis Karla IV., nevíme, kdy jej napsal
- Dovedena do jeho korunovace římským králem
- Idealizace Karla IV.

Pozdní středověk

Narativní prameny „husitského“ století

- Kronika Vavřince z Březové
- Petr z Mladoňovic
- Kronika Mikuláše Biskupce z Pelhřimova
- Kronika Bartoška z Drahonice
- Staré letopisy české
- Kronika česká Eneáše Sylvia Piccolominiho
- Dějiny Vratislavi, Petr Eschenloer

Vavřinec z Březové (asi 1371-1437)

- Univerzitní okruh, nižší šlechtic, mistr svobodných umění, nižší svěcení
- Literárně činný, přeložil např. Mandevilův cestopis do češtiny
- Kontakty s dvorem Václava IV., působil v kanceláři Nového města Pražského
- Husitská kronika, Píseň o vítězství u Domažlic
- Umírněný kališník

moget naleznuti namnogych mjestech astronomick wnie-
to byl puzstet Aprawie otacz qestach azemick az
dowielatego Camissa zemie z Catgagie Eterzto nawn
ietst pan ge wfrmetie genus rzadny nemoz sie wro-
wnati nazlatie adzakem kamem anazbozi Erome
jednego Emezete Hoganessa z Syndie Aprawie owe
libego Camissa wieze aobrygick agmich wiezick
alterab ge napprese wzmiel aomnogych gmych wiezick
gesso su tudiez s Aprawie o syndy almezy Hanoni
ageho panstwie aogego swatofa apozeti anwieze po-
byregick atake orozliqne wieze yobrygick aogmich
dabieck mnogych Eterzto tudiez su Wpoganskych wie-
rach aobrygick atake orozliqne wieze Eriestianske
gen su napomezy anemagi plne wiery nasze Jita-
ke orozliqne wieze zidowske alterab wzliqny lide Eri-
stiansi su

Łoz Erome sweo narozenie nebywal ge gnde
ten mm su zemi narypssn. Sussab Etoz Eoli
yeden talowie wzchorran bude ze mldaz dale
nebywal wssab rad skysty ogpnech zemi ago tu
sepsn diwne gen ge nezname to by rad opatril Apra-
toz Etoz wyspke myslu ge ten nema dosti nagedne zemi
same znamofa promiezto mickteri putuyi w Etyckstwi
wemnohe zemie Dwuzj pronabozenswi Etweti aby
daby opatrzili spaci promilofe nego gyna przigymu
amezy tuem wsseni Eterzto su Edy zemie zgedili tab ge
mnogo spatril Eterzto by ten Etyck gesso tyto Emezy s
Eadal omnogych zemiech Dy to puzsim ze yrozparziz a

M

SB

MMS

SB

Petr z Mladoňovic (asi1390-1451)

- Působil jako písař české delegace v Kostnici
- Student Jana Husa, patřil k tzv. univerzitnímu okruhu
- Zpráva o smrti a umučení mistra Jana Husa, Zpráva o smrti a umučení mistra Jeronýma Pražského

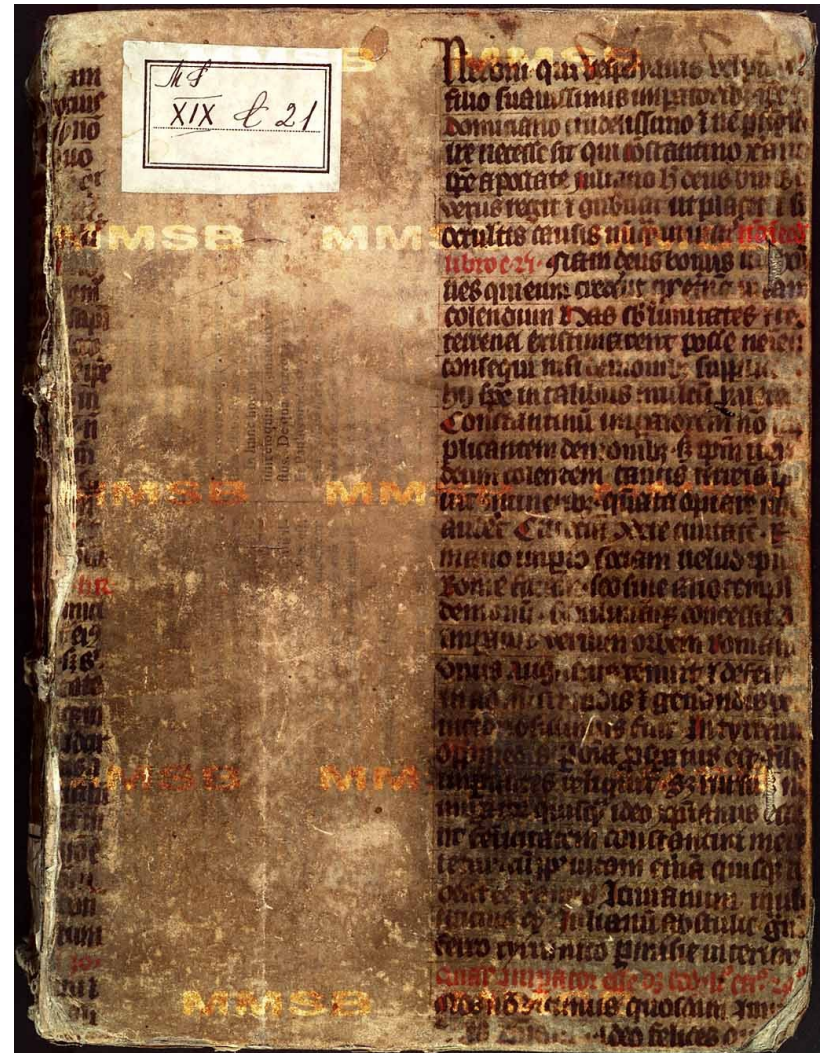
Mikuláš Biskupec z Pelhřimova (asi 1385-1459)

- Kronika pře kněží táborských
- Stál v čele táborské církve

Bartošek z Drahonic(†asi 1443/5)

- Karlštejnský man, voják
- Neuměl moc latinsky
- Zachytil hlavně bojové akce husitských válek, vypisoval jména šlechticů a hejtmanů

E. S. Piccolomini (1405-1462)

- Od roku 1458 papež **Pius II.**
- Kronika česká – katolický pohled na české dějiny, odmítal husitství, velmi populární a rozšířená
- Sepsaná latinsky, přeložená do češtiny

Staré letopisy české

- Existují v několika větvích, pokrývají dobu od Václava IV. až do 16./17. století
- Český psané, vznikaly v městském prostředí
- Často kališnický pohled na soudobé události
- Vydal je František Palacký, dnes vyházejí jednotlivé větve samostatně

Díky za pozornost!

